

KURYER LITEWSKI

w Wilnie we Szrodę dnia 23 Sierpnia r. s. 1822 roku.

WIADOMOSCI KRAJOWE.

Gazeta senacka z dnia 12 sierpnia ogłosiła następujące Ukazy okolne:

Wedle Ukazu JEHO CESARSKIEY Mości Rządzący Senat na Powszechnem Zebraniu Departamentów Sankt-petersburskich wysłuchawszy: *Nazaprzód*, poleconą przez Ministra Sprawiedliwości, Pana Jenerała Piechoty i kawalera Xiążęcia Dymitra Iwanowicza Łobanowa-Rostowskiego Opinią Rady Państwa w brzmieniu następującem: „Rada Państwa na Departamencie praw i na Powszechnem Zebraniu rozważała Przełożenie Rządzącego Senatu Powszechnego Zebrania Departamentów Sankt-petersburskich, o postanowieniu dodatkowych prawideł względem przenosu spraw z niższych do pośrednich instancyy; i opinią Komissyi do Ułożenia praw w tej rzeczy od niej otrzymaną, Rządzący Senat konkludował: Wydawanie proszącym świadectw przy przenosie sposobem appellacyynym spraw podług form, w Ukazie z dnia 14 lutego 1801 roku ustanowionych, rozciągnąć na czas przyszły i na wszystkie podległe Izhom miejsca Sądowe, z tem, iżby proszący sami podpisywali pod załobami appellacyynemi, którego mianowicie roku, miesiąca i dnia one są podane. Rada Państwa chociaż znajduje napis przez samych proszących pod załobami appellacyynemi podania ich niedogodnym; lecz dla oddalenia nadużyć, pochodzących z nieoznaczenia przez proszących czasu podania tych załob i od dowolnego zapisania w miejscach Sądowych, postanowiła: *si*: środek, opisany w Przełożeniu Rządzącego Senatu przy przenosie spraw appellacyynych z niższych do średnich instancyy, przyjąć do czasu nim zostanie wydana nowa Ustawa sądowego postępowania. Co się zaś tyczy prawideł, przedstawianych od Komissyi Ułożenia Praw, względem podawania i przyjmowania prośb w ogólności, Rada Państwa, znajdując je niedogodnymi, nie może ich uznać za dobre.“ Na tej Opiniu napisano: „JEHO CESARSKA Mość nastąpił Opinią na Powszechnem Zgromadzeniu Rady Państwa, w rzeczy prawideł dodatkowych na przenoszenie spraw z niższych do średnich instancyy, NAYWYŻEY ra-“, czyli potwierdzić i rozkazał wypełnić.“ Prezydent Rady Państwa Xiążę Piotr Łopuchin. 25 maja 1820 roku. I *Pontóre*, zrobioną w Rządzącym Senacie sprawkę, z której się okazało, iż Powszechnie Zebranie Rządzącego Senatu Departamentów Sankt-petersburskich, po wysłuchaniu zapiski z wyводу tego Zebrania, względem postanowienia na czas przyszły prawideł dodatkowych, służących za przewodnictwo w czasie przenoszenia spraw z niższych do średnich instancyy, przez postanowienie d. 22 sierpnia 1819 roku skonkludowało: zgodnie z opinią Ministra sprawiedliwości i postanowienia 4go Departamentu Rządzącego Senatu wydawanie proszącym świadectw przy przenosie sposobem appellacyi spraw podług form, w Ukazie Rządzącego Senatu dnia 14 lutego 1801 roku ustanowionych dla Izb Cywilnych, rozciągnąć na przyszłość i na wszystkie miejsca sądowe podległe Izhom, z tem, iżby proszący sami koniecznie podpisywali pod załobami appellacyynemi: którego mianowicie roku, miesiąca i dnia one są podane. A jako to postanowienie zawiera w sobie dodatek do będących praw teraz na rzecz wyżej wyrażoną; przeto, nie przywołując go do wykonania, po-

dać (i było podano) JEHO CESARSKIEY Mości naypoddanieysze przełożenie z uproszeniem o NAYWYŻEYszy Ukaz. **ROZKAZALI:** Dla wiadomości i powinno-go wykonania w rzeczy wyżej wypisaney NAYWYŻEY potwierdzoney Opiniu Rady Państwa, po-słać do wszystkich Rządów Gubernijalnych i Władz, Izb i dalszych miejsc urzędowych Ukazy, dając wiedzieć również przez Ukazy Panom Ministrom, Kontrolerowi Państwa, Wojennym Jenerał Gubernatoróm i Wojennym Gubernatoróm zarządzającym i Cywilnymi sprawami, Jenerał Gubernatoróm, Gubernatorom Cywilnym i Naczelnikóm miast; a do Departamentów Rządzącego Senatu i do Powszechnego Zebrania Moskiewskich Departamentów, równie do Najswiętszego Rządzącego Synodu przesłać uwiadomienia. Dnia 31 lipca 1822 roku.

Sankt-Petersburg, dnia 10 sierpnia.

(z Gaz. peters. le Conservateur Impartial)

Nayjaśnieyszy CESARZ JEGOMOŚĆ raczył ozdobić orderem s. *Włodzimierza* 2giej klasy, rzeczywistego radcę stanu, *Rosenberga*, dyrektora departamentu skarbu Państwa, i oberberghauptmana 4tej klasy *Frołowa*, naczelnika kopalni kół-wano-woskresieńskich.

Hrabia *Siewerski*, Jenerałmajor inżynierów, mianowany został członkiem rady dróg komunikacyi.

Rzeczywisty radca stanu *Naumow*, dawniejszy naczelnikiem miasta *Tatary*, został mianowany.

D. 8 t. m. 84rodziałowy okręt *Oemheten*, w obecności władz naczelnych, spuszczonej został na *Newę*. Jestto już drugi okręt, budowany podług jednegoż planu jenerała majora, *Brun-St-Catherine*, zostającego w służbie morskiej rosyjskiej, a znajomego w *Europie* ze swojej doskonałości w budownictwie okrętowém.

St. Petersburg, dnia 11 sierpnia.

(z *Ruskiej Inwalida*)

Jenerał audytor Głównego Sztabu JEHO CESARSKIEY Mości, Rzeczywisty Radca Stanu *Butyczow*, naymilościwiey uwolniony od służby.

Na wakujące miejsce Radcy audytoryalnego Departamentu Głównego Sztabu, Naymilościwiey mianowany Naczelnik oddziału tegoż Departamentu Radca wojenny *Wisznjakow*.

Półkownik korpusu inżynierów *Wansowicz* iszy, otrzymał Naymilościwyszy rozkaz, sprawować obowiązki Wice-Dyrektora Departamentu inżyniernego w Ministeryum woyskowem, z pobieraniem płacy etatowej.

Radca dworu *Alexy Rusanow*, który wyraził życzenie swoje daley zostawać w służbie w gubernijach syberyjskich, stosownie do przełożenia Rządzącego Senatu i na ośnowie Ukazu z dnia 21 marca 1798 roku, Naymilościwiey podniesiony na Radcę Kollegialnego.

Sankt Petersburg, dnia 12 sierpnia.

(z *Gazety Senackiej*)

Przez NAYWYŻEYszy Ukazy JEHO CESARSKIEY Mości do Rządzącego Senatu wydane:

D. 28 czerwca. Na miejscu byłego Jenerała Intendenta 1szego woyska Hrabiego *Santi*, oddalonego od obowiązków, naznaczony Jenerał Inten-

dentem tego woyska Jenerał Major artylleryi *Piragow*.

D. 28 lipca. Naczelnik zakładów górniczych koływano-woskreszeńskich, ober-berghauptman 4tej klasy *Frołow*, naylaskawiey naznaczony gubernatorem cywilnym tomskim, na osnowie ukazu z dnia 22 lipca roku terażniejszego.

Teyże daty. Przychylając się do prośby Dyrektora departamentu dóbr państwa, rzeczywistego Rady stanu *Bołharskiego*, CESARZ JEGO MOŚĆ naylaskawiey rozkazał uwolnić go dla choroby od tego obowiązku, a sprawowanie departamentu dóbr państwa do późniejszego ukazu powierzyć Dyktorowi Departamentu różnych podatków i poborów Rady Taynemu Senatorowi *Dubieńskiemu*.

Teyże daty. Dyrektor Departamentu rękodzielni i handlu wewnętrznego, Rzeczywisty Radca Stanu, *Serebriakow*, naymilościwiey mianowany prezydentem Komitetu opatrzenia woysk suknem.

Teyże daty. Wice-Gubernatorem Kurskim Naylaskawiey mianowany Radca Stanu *Burnaszew*, znajdujący się przy Ministrze skarbu dla osobnych poleceń.

Teyże daty. Astrachański wice-gubernator, radca kolegialny *Zotow*, uwolniony od tych obowiązków dla naznaczenia do innych; a na jego miejsce Wice-Gubernatorem Astrachańskim naznaczony Radca Dworu *Powało-Szwyykowski*, dotąd zostający pod wiedzą Ministeryum Skarbu, razem mianowany radcą kolegialnym.

Teyże daty. Górniczym naczelnikiem ludwisarni lugańskiej naznaczony, będący w służbie *Hesse-de-Kalwe*, z płacą i dochodem stołowym, podług etatu dla innych Naczelników Górniczych wyznaczonemi, i razem Naylaskawiey mianowany ober-bergmeisterem siódmej klasy.

D. 29 lipca. Na zaświadczenie Jego Królewskiej Wysokości, Białoruskiego Gubernatora Wojennego Xiążęcia Wirtemberskiego, o gorliwej i odznaczającej się służbie Rządzey jego kancelaryi *Boreyszy*, naymilościwiey mianowany został tenże Radca Stanu.

Teyże daty. Na zaświadczenie Senatorskiego Taynego Kommissyi opatrzenia żywnością pobawionych jej mieszkańców gubernii mohilewskiej, okazanej przez tamecznego Marszałka Gubernialnego *Hołyńskiego*, i na osobne Jego Królewskiej Wysokości Białoruskiego Wojennego Gubernatora Xiążęcia Wirtemberskiego, zaświadczenie o gorliwej jego służbie, Naymilościwiey mianowany Radca Kolegialnym.

D. 17 lipca. Jego CESARSKA MOŚĆ na przedstawienie Kurskiego Gubernatora Cywilnego Naywyżey rozkazać raczył: dla przedszego odbywania spraw przydać we wszystkich sądach ziemskich gubernii kurskiej, do znajdujących się dwóch, jeszcze po jednym assesorze ze Szlachty z płacą etatową.

D. 31 lipca. Doktor medycyny *Kranichfeld*, ze względu na odznaczające się jego wiadomości w medycynie, naymilościwiey mianowany assesorem kolegialnym.

KRÓLESTWO POLSKIE

Warszawa, dnia 27 sierpnia.

(z Korrespondenta Warszawskiego.)

W dniu wczorajszym o godzinie 4 z południa, Najjaśniejszy Cesarz i Król Pan nasz Miłościwy przybył do stolicy i stanął w pałacu letnim w Łazienkach. Ulice przez które kochany Monarcha przejeżdżał, napelnione były tłumami mieszkańców Warszawy, którzy zawsze z utęsknieniem oczekują przybycia Króla swojego; a chwile jego pobytu w murach stolicy, liczą pomiędzy naydroższe dla swego serca. W czasie wjazdu Najjaśniejszego Pana, liczne rozlegały się okrzyki radości, wieczorem zaś całe miasto rześistym oświecone zostało ogniem.

Warszawa dnia 30 sierpnia.
(z Korrespondenta Warszawskiego)
Wypis z Protokołu Sekretaryatu Stanu
Królestwa Polskiego.
z Bożey Łaski
M Y A L E X A N D E R I,
CESARZ WSZECH ROSSYY, KRÓL POLSKI.
etc. etc. etc.

Zważywszy, iż chwilowa zmiana w odbywaniu spraw administracyjnych Naszego Królestwa Polskiego, przynieśćby musiała przerwę dobru kraju i służby publiczney szkodliwą;

Postanowiliśmy i stanowiąmy, co następuje.

Art. 1. Namiestnik Nasz w Królestwie Polskim, wykonywać będzie przez cały ciąg terażniejszego pobytu Naszego w temże Królestwie, władzę jaką mu nadaliśmy pełnomocnictwem z dnia 17 (29) kwietnia 1818 w całej jej rozciągłości i zupełności.

Art. 2. Wykonanie niniejszego Postanowienia, które w Dzienniku Praw umieszczonem być ma, Namiestnikowi Naszemu polecamy.

Dan w Warszawie dnia 14 (26) sierpnia 1822 r. (podpisano) ALEXANDER.

Minister Sprawiedliwości (podp.) *M. Badieni*.

przez Cesarza i Króla
(L. S.) Minister Sekretarz Stanu w zastępstwie Jenerał Brygady, Radca Stanu Dyrektor Jeneralny. *Stefan Hr. Grabowski*.

Zgodno z Oryginałem. Minister Sekretarz Stanu w zastępstwie Jenerał Brygady, Radca Stanu Dyrektor Jeneralny

(podpisano) *Stefan Hrabia Grabowski*.

Zgodno z Oryginałem. Radca Sekretarz Stanu, Jenerał Brygady (podpisano) *Kossecki*.

Dnia 27 b. m. zrana przedstawił J. C. Moś W. Xiążę *Konstanty* Najjaśniejszemu Panu liczne grono Jenerałów i Officerów woyska, którym naczelnie dowodzi. Potem udał się Najjaśniejszy Pan do Zamku i znajdował się w kaplicy na nabożeństwie, jako w przypadającą uroczystość Wniebowzięcia N. Panny Maryi (podług starego kalendarza). Po skończonym zaś nabożeństwie udał się Najjaśniejszy Cesarz i Król do Sali Rycerskiej, gdzie przedstawiani byli N. Panu Senatorowie i Xiążęta, którzy uprzejmie przyjąć raczył. Tegoż dnia odwiedził N. Pan Xiącia Namiestnika gdzie w rozmowach z przedstawionemi osobami, okazał naylaskawiey zwykłą uprzejmość i Oycowską swą dobroć. N. Pan dnia tego ubrany był w mundur woysk Polskich, ze wstęgą orderu Orła Białego.

Worszaku Najjaśniejszego Pana znajdujący się JO. Xiążę *Wołkoński*, Jenerał Adj. Xiążę *Menzykow*, Półkownicy *Solonka* i *Mansurow*, Lekarz Cesarzski *Vilie*, Fligel Adjutant Hrabia *Franciszek Potocki*, Hrabia *Sobolewski*, Kamerjunker i Baron *Strogonow*.

Dnia wczorajszego woysko wszelkiey broni stojące w Warszawie i okolicach wystąpiło na błoniach Paryszewa pod stolicą w wielkiej paradzie przed N. Cesarzem i Królem. Gdy je Monarcha z wielkiem zadowoleniem obejrzał defilowało przed Nim oddając Mu winną cześć woyskową. Parada ta zważyła ze stolicy mnóstwo obojey płci widzów.

Xiążę Namiestnik Królewski zaszczycić raczył pod dniem 2go lipca r. b. Pana Adama Samuela *Kurtz*, bylego Kommissarza fabryk, tytułem Rady rękodzielniczego.

FRANCYA.

(z Gaz. Warsz.) Paryż, dnia 9 sierpnia:

Wczora wieczorem przybył tu Pan *Durand St. André*, jeneralny nasz konsul w Hiszpanii, i stanął w domu ministra interessow zagranicznych. Onegdaj o godzinie 10tej wieczorem przyjechał Hrabia *Edward de Lagrange* z listami z *Madrytu*.

Gazeta Francyi zawiera pod dniem 27 lipca wiadomość z *Barcellona*, iż kapitan okrętu *St. Joseph* nie ma żółtey gorączki ale tylko żółtaczkę.

Potwierdzili to lekarze junty zdrowia, a zatem żółta gorączka nie panuje w *Barcellona*.

Dnia 7. Zbliża się podobno chwila, w której strona Rojalistów dobierze ministrów podobnie myślących na miejscu tych, których uważa za zbyt umiarkowanych. Wróżbą tej odmiany jest choroba ministra wojennego Xiążęcia *Belluno*, i wyjazd kanclerza ministra sprawiedliwości (*Peyronnet*) na 3 miesiące. Hrabowie *Blacas* i *Labourdonnaye* mają być ministrami.

Sprawa jenerała *Berton* rozpocznie się d. 26 b. m. w sądzie w *Poitiers*. Wezwano 171 świadków. Oskarżeni mieć będą przydanych sobie obrońców z urzędu, którzy za pozwoleniem na piśmie jeneralnego prokuratora, kommandanta placu i jenerała dowodzącego w departamencie, mogą przychodzić do nich do więzienia, i mówić z nimi w obecności dozorczy. Synom *Bertona* zabroniono bywać u oycy, który wezwał adwokata *Merrillon* do obrony swojej. Podjął się tego adwokat, lecz czekał pozwolenia, o co synowie *Bertona* podali prośbę do kanclerza ministra sprawiedliwości; nie jednak nie wskórali. Jenerał *Berton* nie przyjął danego mu z urzędu obrońcy. Urodził się on roku 1773 w *Franchetval* niedaleko *Sedan*, w departamencie *Ardenne*, z rodziców dość majątnych. Uczył się w szkole wojskowej w *Brienne*, lecz już po wywieściu z niej *Bonapartego*. Roku 1793 służył za ochotnika w legionie ardeńskim, został porucznikiem, i później odbył wszystkie prawie kampanie. Roku 1808 udał się z marszałkiem *Victor*, terazniejszym ministrem wojny, do Hiszpanii w stopniu szefa szwadronu, i odznaczył się w bitwie pod *Espinosa* tak dalece, iż *Victor* podczas przeglądu wojska w *Burgos* stawił go przed *Napoleonem* mówiąc: Oto jest pierwszy szef szwadronu w korpusie moim ze względu na męstwo i talenta; proszę o półk dla niego, bo nie może mieć lepszego dowódcy. Odpowiedział *Napoleon*: Nie mam teraz żadnego półku do rozdania; zrobię go Majorem. Nie tego sobie życzył *Berton*, o czem Marszałek uwiadomiony, poszedł natychmiast za *Napoleonem* i rzekł: Najjaśniejszy Panie! nie zechcesz zapewne tak zasłużonego oficera posyłać do zakładu. Stopień Majora nie jest dostateczną dla niego nagrodą. Uczył się w szkole wojskowej w *Brienne*. Powrócił zaraz *Napoleon* i rozmawiał z *Bertonem* o pobycie jego w *Brienne*, o przełożonym szkoly, który się tak że *Berton* nazywał, oraz o kilku dawniejszych współuczniach *Napoleona*, których znał *Berton*. Powiedział mu potem: Niemasz teraz żadnego wakującego półku, mianuję więc *WPana* adjutantem dowodzącym. Ciesz się, iż w osobie *WPana* poznałem tak dobrego oficera. Będę pamiętał o *WPanu*. Podczas odwrótu roku 1813 był *Berton* szefem głównego sztabu w korpusie jenerała *Villatte*. Na przedstawienie marszałka *Soulte* i jenerała *Sebastiani* otrzymał potem stopień jenerała; lecz wkrótce po pierwszém przywróceniu rządu królewskiego, minister wojny *Dupont* odebrał mu dowództwo i połowę placu wyznaczył. Za powrotem *Napoleona* z wyspy *Elby*, dowodził brygadą jazdy w korpusie jenerała *Exelmans*, i znajdował się na bitwie pod *Waterloo*. Po drugiem przywróceniu rządu królewskiego przybył do *Paryża*, został osadzony w więzieniu opactwa i po 5 miesiącach uwolniony. Siedzieli z nim razem jenerałowie *Drouot*, *Belliard*, *Decaen*, *Boyer* i *Cambrone*. Później został znowu powtórnie uwięziony, a potem uwolniony. Posiada niedaleko *Villers-Coterets* dobra, czyniące blisko 8,000 franków rocznego dochodu; pobiera oraz pensyą, przywiązaną do stopnia jego w legii honorowej. Ma dwóch synów, którzy w *Paryżu* brali nauki: starszy służy w półku korsykańskim, a młodszy jest podporucznikiem w półku dragonii.

Ukończono już kaplicę na cmentarzu, gdzie w czasie rewolucyi pochowano zwłoki *Ludwika XVI*. Jest szczupłą. Latarnia będzie oświecać kopułę. Dolna kapliczka zajmuje miejsce, gdzie kości *Dogo* męczennika spoczywały.

Dziennik tutejszy pod napisem *Gazeta Fran-*

cy twierdzi, iż święte przymierze, do którego należy także Król francuzki, jest obronną tarczą tronów przeciw wszelkim zamachom rewolucyjnym. Francya nie ma innych nieprzyjaciół, jak tylko te rządy, które są sprzeczne zasadom świętego przymierza. Własnie teraz rząd hiszpański uważać potrzeba, jako nienależący do tego związku, owszem zupełnie przeciwny jego zamiarom.

Onegdy poseł austriacki dał tu wielki obiad dla osob dyplomatycznych. Byli na nim także: Xiążę *Esterhazy* i Lord *Stewart*. Wspomniony Lord, który, jak wiadomo, jest posłem angielskim przy dworze austriackim, wyjechał nazajutrz do *Wiednia*.

Xiądz *Demazure* odebrał listy zakonników ś. Franciszka z Palestyny donoszące, iż odprawili nabożeństwo przy grobie *Jezusa Chrystusa*, błagając Wszechmocnego o długie życie Xiążęcia *Bordeaux*.

Pocztą z *Barcellona* przybyła do *Perpignan* 36 godzinami później, niż zwykle, i przywiozła wiadomość, iż tam żółta gorączka znowu się pokazała; lecz dotąd jeszcze nikt na nią nie umarł. Wojsko wiary oblega ściśle twierdzę *Cardona*. Dnia 16 lipca uderzyło na *Vich*, lecz zostało odpartem; zebrało się jednak d. 18 lipca do 12,000 ludzi i pod dowództwem *Mosena*, *Antona* i *Misasa* nowy przypuściło atak. Tym czasem jenerał *Milans* zrobił wycieczkę z twierdzy, a drugi oddział konstytucjonistów zabrał im tył, i w ten sposób rozproszył ich i jazdą ścigał. Blisko 700 ludzi miało poledz, a wszystkie wsi okoliczne są napelnione ranionymi.

Izba deputowanych. Dnia 3 b. m. nie zaszło nic ważnego, oprócz, że izba przyjęła na wniosek Kommissyi, aby z 26 milionów, przeznaczonych na administracyą cel, odjąć 120,000 franków, i nie dozwolić na żądany zasob 360,000 franków.

Tegoż dnia Pan *St. Aulaire* złożył w sekretaryacie izby następujące żądanie: „Mam zaszczyt prosić izby deputowanych, aby na skutek artykułu 15 prawa z dnia 22 maja 1822, jeneralny Prokurator z *Poitiers* wezwany był do stawienia się przed izbą, aby załączone tu przeze mnie oskarżenie go o ciężkie obelgi izby, zostało rozpoznane, i aby na zasłużoną karę skazany został.“

Dnia 5 b. m. Pan *St. Aulaire* (teść Xiążęcia *Decazes*) wyluszczył obszernie powody do powyższego swego żądania; twierdził, iż jeneralny prokurator powinien być przywołany przed sąd izby za dopuszczenie się ciężkich obelg naprzeciw wielu deputowanym. Największą spokojność panowała, tak z prawej, jak z lewej strony, gdyż prezes, zaraz z początku oświadczył, iż rozprawy te wymagają wielkiej cichości; nie prawodawczy bowiem, ale sądowniczy wniosek, po raz pierwszy ma być czyniony. Pan *St. Aulaire* oskarżał prokuratora o gwałcenie przywilejów izby, przez wmieszanie deputowanych do aktu oskarżenia. „Spodziewam się, rzekł, że nikt mię nie obwini, iż się uymuję za spiskowymi, lub poniżam godność magistratury. Nie nawidzę spisków, ale szanuję przywileje izby, i bronię jej poczytując sobie za święty obowiązek. Prokurator królewski w *Poitiers* wiedzieć powinien, iż nie miał ani obowiązku, ani władzy, ani prawa, mieszać do aktu jenerała *Bertona* imion osob, na które tylko raptownie napaść i od niechcenia w podeyrzenie mógł podać. Odwołuję się do przeszłych wypadków. W wielkim processie przed izbą parow nie przytrafiło się żadne podobne zgorszenie; żadnego imienia deputowanego nie umieszczono w akcie oskarżenia. Lecz jakże sobie w *Poitiers* postąpiono? Jakież nowy systemat chciano tam zaprowadzić? Chęć dowiedzieć, iż jest komitet dyrgujący, którego zamiarem ma być obalenie tronu, uwięzienie i zamordowanie członków rodziny królewskiej. Którzyż to są naczelnikami tego komitetu? Oto pięciu naszych kolegów, których nam imiennie wyliczają. Zapytajcie się waszego sumienia. Czyliż wierzyć tym oskarżeniom? Ludzie ci są ze strony opozycyjnej, są otwartemi przeciwnikami, politycznemi nieprzyjaciółmi większości, ale nie są spiskowcami. Gdybym na chwilę coś podo-

bnego o nich wiedział, nie zasiadałbym z nimi na tey ławie. Ale pozwólcie tylko ministrom powstawać publicznie na deputowanych w aktach oskarżenia, a wkrótce nie będziecie mieli żadney opozycyi, żadney konstytucyi, żadnego rządu. Izba deputowanych, powinna być wolna, niepodległa i nietykalna." Pan *Martignac* mniemał, że izba nie ma prawa rozwiązywać tego zapytania. Uniewinnił prokuratora przez obowiązek jego urzędu; twierdził, iż ułożył akt oskarżenia z aktów procesu, w którym znalazł to, co napisał, i że to dla obrony samychże oskarżonych uczynić był winien. Gdyby zaś był te osoby w ogólności tylko wymieniał, lub przez ich początkowe litery, toby posłużyło oskarżonym do obrony, i sąd przysięgłych w błędny wprowadziło. P. *Roger Colard* utrzymywał, iż izba powinna być w tey mierze nader ostrożna, tym bardziej, iż to jest pierwsze zdarzenie. Zastanawiał się nad duchem prawa z dnia 25 marca 1822; mówił, iż jest zupełnie w duchu reprezentacyjnym, i że tymbardziej niepowinna izba nadużywać tego przywileju, przez który siebie sama sędzi. Pan *Courvoisier* twierdził, iż akt oskarżenia musi obeymować wszystkie szczegóły, i że prawo z dnia 25 marca 1822 ściągą się tylko do opinii polityczney deputowanych, ogłoszoney w izbie, a nie do innych ich czynności. Zakńczył głos swój uwagą, która wielkie wrażenie sprawiła, że władza królewska wtedy ustała we Francyi, kiedy ciało prawodawcze za najwyższą zwierzchność uznała. Pan *Ganilh* okazywał smutne położenie deputowanych, którzy są oskarżeni, a bronić się nie mogą. Imiona ich na hańbę przy pregierzu są zawieszone, a wszyscy mówią im: *Czekajcie końca procesu, a wtedy dopiero mówcie!* Deputowany może poświęcić dla oyczyny majątek i życie, ale nie honor. Pan *Labourdonnaye* ubolewał nad niezgodą izby we wszystkiem, co do niej wniesione bywa, i radził ministrom, aby bardziej zajęli się niebezpieczeństwami grożącemi wielkiej części Europy, i aby się stali zbawcami Francyi i Europy. Pan *Trypier* ganiał najbardziej słowa umieszczone w akcie oskarżenia: *Niewątpliwą jest rzeczą, że jenerał Lafayette i t. d., z tego powodu uważał prokuratora odpowiedzialnym, bo to nie jest czyn dowiedziony, ale zdanie umieszczone w akcie oskarżenia i obelga godna kary.* Mówili jeszcze Pan *Vaublane* przeciw, a Pan *Manuel* za wnioskiem, który narazcie większością 226 kresek, przeciw 127 odrzucony został.

Dnia 6 b. m. ukończono rozprawę o budżecie wydatków, i zaczęto budżet przychodów. Pan *Girarde* wnosil, aby znieść opłaty od pasportów. Mówił, iż przy wydawaniu ich zdarza się nadużycie; że minister spraw wewnętrznych niechciał mu okazać drukowanego w tey mierze przepisu dla prefektów; że osoby z pasportami lub bez nich, jednakowo bywają znieważane; wymieniał kilku oficerów, którzy tego doznali; mówił nakoniec, iż członkowie, chcący dostać pasportu musi wprzód okazać stan swego majątku, bo się go pytają dokąd jedzie, po co jedzie, a nawet musi pokazać papiery, na mocy których ma pieniądze odbierać. Prawa strona nazwała twierdzenie Pana *Girardin* kłamstwem i potwarzą. Minister spraw wewnętrznych oświadczył, iż nie panuje w rządzie żadna nienawiść ani stronnictwo, i że największym tego dowodem jest wolność mówienia, okazująca się tak w izbie jak w gazetach. Rozprawa o pasportach stała się coraz żywszą. Pan *Girardin* ucierał się z prawą stroną, a N. *Lafite* z ministrem spraw wewnętrznych. Sam prezes nie unikał nagany; nie chciano go słuchać gdy przywoływał do porządku; skończyły się nakoniec rozprawy i wniosek Pana *Girardin*, odrzucono. Podobny los spotkał wniosek Pana *Perrier*, aby opłaty od pasportów do połowy zmniejszono. Pan *Perrier* niesłuchany, cofnął swój wniosek, zszedł z mównicy, a z nim wyszła lewa strona. Z prawey strony zawołano: *Idźcie precz, a dajcie nam spokojnie głosić!* Na co jeden z odchodzących członków lewey stro-

ny odpowiedział: *Posłiście nas lepiej prosto pod gilotynę.*

WYSPY JENSKIE.

Korfu, dnia 29 lipca.

(z Dostrzegacza Austriackiego.)

Dnia 6 b. m. Basza *Arty* spotkał oddział powstańców, wynoszący blisko 2500 ludzi pod dowództwem kapitanów *Bozzari*, *Isco* i *Taskin*. Po żwawey bitwie, w której pod Baszą zabito konia, i sprzęty mu zabrano, cofnęli się powstańcy do warownego górzystego stanowiska *Petta* o 2 mile od *Arta*. Basza przybył do *Arta* dla ułożenia dalszych swoich działań. Powstańcy usypali szanice, i założyli dwa obozy z których jeden nazywał się helleński, a drugi fileleński. W ostatnim znajdowali się Niemcy i inni ochotnicy pod sprawą jenerała *Normann*, w liczbie 280 ludzi, mając 2 działła polowe i znaczną ilość potrzeb wojennych. Dnia 16 b. m. uderzyli turcy trzema kolumnami na oba te obozy. Z powodu dzielney obrony szaniców, ponieśli turcy wielką stratę. Wkrótce atoli zdobyli je albańczykowie. *Imin Aga* młody dowódca albańczyków, opanował z oddziałem swoim 7 redut i śmiertelnie ranił umarł nazajutrz w *Arta*. Uderzyli naprzód turcy na oboz fileleński. Po dzielnym, lecz nadaremnyim odporze, opanowali go w godzinie. Z 280 będących w nim ludzi, zginęło 150. Jenerał *Normann*, i podpułkownik *Gubernati* uszli z 70 ludźmi w góry *Combati*; resztę zabrano w niewolę, zaprowadzono do *Arta* i w różnych miejscach tego miasta stracono. Dnia 18 b. m. wrócili albańczykowie z łupami i znakami zwyciężkiemi do *Arta*. Między temi znakami było wiele ozdób europejskich. W obozie fileleńskim znaleziono także pasport, dany d. 8 grudnia 1821 jenerałowi *Normann* od towarzystwa przyjaciół greckich w *Stuttgardzie*, oraz liczne świadectwa chlubnych przysług, które członkowie tego szczupłego legiону, w dawniejszych wojnach dla oyczyny swojej uczynili. Powyższy opis (dodaje *Dostrzegacz Austriacki*) pochodzi od naocznego świadka, a do tego Niemca, który ubolewa nad losem nieszczęśliwych swych ziomków z takiem uczuciem, jakie każdego dobrze myślącego przejąć musi.

Po bitwie dnia 16 lipca, którą turcy za stanowcze zwycięstwo uważają, lubo na tém niekończy się wojna w Albanii, zajęli albańczykowie ważne stanowisko *Petta*. Jenerał *Normann* i kapitan *Bozzari* schronili się ze szczątkami rozproszonego swego wojska do niedostępnych wąwozów góry *Macranora*. Podpułkownik *Gubernati* miał zginąć w ucieczce.

Dnia 18 b. m. uderzyli turcy na drugie stanowisko powstańców niedaleko *Suli*; lecz z niemałą stratą zostali odpartemi. Syn *Kolokotroniego* i znany kapitan *Gogo* stali w obozie powstańców, i każdy z nich miał 800 ludzi. Pierwszy z rozkazu oycy, który się z władzami greckimi poróżnił, zaczął swój odwrót jeszcze przed bitwą pod *Petta*, a drugi odłączył się od greków. Tymczasem *Churszyd* basza z licznym wojskiem, ciągnie do *Zeitun*, przeszedł *Termopile* i odzyskał *Liwadyę*, a nawet, jak słychać, warownią *Aten*, która przed kilku tygodniami poddała się grekom przez kapitulacyą. Miał oraz zdobyć *Korynt*, w eżem dopomógł mu znany *Odyseusz*, który niedawno porzucił greków.

Kurs petersburski dnia 11 sierpnia: dukat holenderski nowy 11 r. 60 kop., stary 11 rub. 40 kop. Zmiana złota 2 r. 86 kop. i 2 r. 87 k. Zmiana srebra 2 rub. 72 k. i 2 ruble 72½ kop.

Nieustający dochod kommissyi umorzenia długów: 68 assygn. - - - po - 99, 98
68 brzęcząca moneta - - - 94 } procentów
58 takąż - - - - - 80, 79½

Kurs wileński na assygnaty od dnia 18 sierpnia: rubel srebrny 3 rub. 77 kop., czerwony złoty nowy r. 11 kop. 68, stary r. 11 kop. 48, imperyal r. 36 kop. 60.

Wilno dnia 23 Sierpnia Roku 1822 v. s.

A r e n d a.

1 Od Mieskiej Wileńskiej Policji ogłasza się: że w dniach 11go 12go i 13 następującego 7bra meca teraźniejszego roku będzie się odbywać publiczna licytacja na wzięcie w jednoročną arędowną tenutę dwóch domow, od 29go tegoż 7bra meca, jako to połowę Szlachcica Rewkowskiego i całego Starozakonnego Szai Abramowicza Cypki położenie mających pierwszy przeciw placu paradnego miejsca pod N. 208 i drugi na ulicy Jatkowej pod N. 238 z tym, ażeby żądający jawili się do Miejskiej Wileńskiej Policji na wyż oznaczone termin. Augusta 18 dnia 1822 roku.

Jan Terpilowski Inspektor.
Tytularny Sowiełnik Hutowicz.

Uwiedomienie o instrumentach optycznych.

1. Niżej podpisany, odwiedzając pierwszy raz tutejsze miasto, ma honor uwiedomić Szanowną publiczność, iż robi i sprzedaje wszelkiego gatunku instrumenta optyczne i matematyczne. Tenże poleca znajdujące się w składzie swoim: 1) Różne gatunki lornetek i okularów zastosowanych do każdego wzroku, tak nazwanych konserwów ze szkła koronnego i flintowego, szlifowanych podług prawideł optyki, oraz dla osób krotki wzrok mających tak, że w dalekiej odległości widzieć i czytać mogą, oraz takie za pomocą których z bliska i z daleka wyraźnie widzieć można; wszystkie zaś te szkła w najnowszym kształcie. 2) Wielkie perspektywy i lunety. 3) Mikroskopy składane, oraz mikroskopy słoneczne ze wszelkiem jakie być może powiększaniem. 4) Różne perspektywy. 5) Wszelkiego gatunku pryzma i szkła ostrokręgo-we. 6) Zwierciadła palne i wklęste, cylindrowe i fasetowe, czarne i białe miniaturowe, które i do rysowania służyć mogą. 7) Camera obscura, za pomocą których rysować można widoki zajmujące cztery mile kwadratowe. 8) Laterna magica, które małe figury na szkłe malowane, na białej scianie w wielkości przyrodzonej wystawują. Przy tém różne gatunki szkieł optycznych, oraz nowowynalezionych szkieł do strzelania do tarczy; różne gatunki globów niebieskich i ziemskich dla uczących się młodzie; różne instrumenta magiczne i magnetyczne; wagi wodne i inne. Nadto znajdują się u niżej podpisanego różne gatunki mikroskopów botanicznych, oraz prawdziwe ankielskie i bawarskie większe i mniejsze perspektywy achromatyczne i teleskopy. Również u tegoż można dostać nowego gatunku machin do dobywania ognia czyli zapalania świecy, które niepotrzebują żadnych innych materyatów, a dla grunto-wności roboty swojej, repara-cji nie potrzebują; wielka dogodność mieć w każdym czasie za jednym tylko pocisnieniem świecę zapaloną, uniknienie oddychania podczas snu szkodliwym wzięciem świec nocnych, wolne od kosztów utrzy-mywanie tej machiny, oraz wpływające z niej oszczędzenie świec nocnych, są dostateczną zale-tą do upowszechnienia jej użycia. Rzeczy te tak ogółem jako i pojedynczo sprzedają się, i

każdy kupujący wybierać je może podług upo-dobania. Nakoniec niżej podpisany przyymuje za umiarkowaną cenę wszelką repara-cję podo-bnych rzeczy, i zapewniając prędką swą usłu-żność uprasza o łaskawe nawiedzenie, gdyż po-byt jego jest krotki. Skład mój jest w domu. Michela Zetele na przeciw Obwachtu.

W. H. Reichenbach, Optyk i Mechanik.

Towarzystwo Dobroczynności Wileńskiej.

Wydział 1szy Towarzystwa Dobroczynności Wileńskiego, ze względu na niedostatek kassy, oraz na to, żeby dobroczynna pomoc dla cierpiącej ludzkości nie została przerwana, poruczył Podskarbiemu Towarzystwa: 1) uczynić o-dezwę do Szanownych Członków tegoż Towarzystwa, którzy zapisaney przez siebie coroczney ofiary jeszcze do kassy nie wniesli, ażeby to uskutecznić raczy-li; 2) żądać także, od kogo należy, aże-by zaległe procenta od kapitałów To-warzystwa w jak naykrótszym czasie wniesione zostały.

Podskarbi Maciej Szulc.

L o t e r y a.

Siostry Miłosierdzia wychowania Sie-rot domu Dzieciątka Jezus, pragnąc oka-zać nacyzulszą wdzięczność Najjaśniey-szej Monarchini Maryi Teodorownie, za troskliwą Jej Opiekę kazali wychowywa-jącym się sierotom dziewczętom wyszyć haftowaną suknią; i takowa była ofiaro-wana dla Najjaśniejszej Monarchini, któ-ra wynadgradzając takową ofiarę, raczy-ła przesłać rubli 1,500 i zwracając na po-wrot suknią rozkazać, ażeby była obru-coną na zysk utrzymania sierot. Su-knia ta wypuszcza się na loteryą w cenie czerwonych złotych 100. Bilet po duka-cie jednym, biletów można dostać w ma-gazynie JP. Kopscha na ulicy Niemieckiej i w księgarni JP. Moritza na ulicy wielkiej.

U w i a d o m i e n i e.

2. Rząd Cesarskiego Uniwersytetu Wileńskie-go, podaje do wiadomości, że szkoła Illuksztańska w powiecie Jakobsztatskim przez zgromadzenie XX. Missyonarzów utrzymywana, z przyczyny nie wygodnego i trudnego pomieszczenia jej dotąd w klasztorze, od dnia 1go września roku idącego 1822 utrzymywac się będzie o dwóch tylko niższych klassach, to jest: pierwszej i drugiej, pod dwoma nauczycielami i dawać się będą języki Rossyyski i Niemiecki, dopóki nie zostaną dokończone nowo założone mury szkolne.

W zastępstwie Sekretarza: Antoni Potocki

Sąd Exdywizorski.

2. Na skutek dekretu Remissyynego Ziem. Oszmiań. Sąd Taxatorsko Exdywizorski z niżej wyrażonych osób złożony po uprzedzonym pierwszorzędowym dnia 2 maja roku teraźniejszego 1822 zapadłym wyroku, powtórnie do majątku Proniun w Pcie Oszmiańskim sytuowanego, dziedzictwa W. Stanisława Łokuciewskiego b. Sędziego Gran. Oszm. należnego, w dniu 16 idącego miesiąca augusta przybywszy, zajął się rozbiorem pretensyow kredytorskich i całkowitą sprawę od daty zjazdu w przeciągu trzech tygodni wziąć w namowę udecydował: a przeto o takowym swym postanowieniu wszystkich Sędziego Łokuciewskiego wierzycieli i samego debitora jako dopiero nieobecnego, przez trzykrotną niniejszą awizacją zawiadamia, i że w razie niestanności którego z kredytorów amissyą wskaże, ostrzega. Datt roku 1822 mca augusta 16 dnia.

Józef Bukaty Sędzia Ziemski Ptu Oszmiań. Exdywiz. Przzyd. Jakób Janowski Sędzia Grodzki Ptu Oszmiań Exdyw. Pisarz Grodzki Oszmiań. Kazimierz Gryff Świeboda.

Regent Piotr Stankiewicz.

Obwieszczenie.

3. Andrzej Bobrowicz Prezydent Grodzki Zawileyski, Bonifacy Wińcza powiatu brasławskiego i Adam Zapasnik powiatu wileńskiego Sędziowie Grodzcy.

Oznajmujemy tym naszym obwieszczeniem listem JWJP. Antoniemu Prozorowi Wojew. Wilebskiemu i kawalerowi, oraz JW. Hipolitowi Wołkowi b. Prezesowi granicznemu apelacyjnemu wileńskiemu, Maurycemu Prozorowi General. woysk polskich, Michałowi Tyszkiewiczowi Pułkownikowi woysk polskich i kawalerowi, Józefowi Łopacińskiemu Rotmistrzowi kawalerii polskiej, tudzież dalszym wierzycielom, debitorom i pretensorom JW Prozora: iż dla złożenia Sądu exdywizorskiego na skutek remissy i rezolucyow Sądu Głównego wileńskiego 2go departamentu celem usatysfakcyonowania kredytorow JW. Antoniego Prozora do majątku Mazuryszek w powiecie wileńskim położonego, za który ni dziele od daty niniejszej; to jest dnia 25 sierpnia tego 1822 roku zjedziemy, w jakowym terminie aby strony ze wszelką gotowością

przystępowały, pod warunkiem amissyi, zastrzegamy.

Roku 1822 lipca 29 dnia Woźny świadczę iż kopie tego obwieszczenia z polecenia WW. Andrzeja Bobrowicza Prezydenta Grodzkiego zawileyskiego, Bonifacego Wińczy powiatu brasławskiego i Adama Zapasnika powiatu wileńskiego Sędziow Grodzkich, JW. Antoniemu Prozorowi Wojewodz. witebskiemu i kawalerowi, Hipolitowi Wołkowi b. Prezesowi Granicznemu apelacyjnemu wileńskiemu, Maurycemu Prozorowi General. woysk polskich, Michałowi Tyszkiewiczowi Pułkownikowi woysk polskich i kawalerowi, Józefowi Łopacińskiemu Rotmistrzowi kawalerii polskiej, tudzież dalszym wierzycielom, debitorom i pretensorom w majątku Mazuryskach w powiecie wileńskim podatem i o terminie zjazdu Sądu Exdywizorskiego oznajmiłem.

Wincenty Korejwa Woźny powiatu Wileń.

Roku 1822 miesiąca sierpnia 10 dnia. Przed aktami grodzkimi powiatu wileńskiego obecnie stanąwszy Woźny w górze wyrażony tęrellacyą podanego obwieszczenia zeznał.

Przyjąłem Grodzki powiatu wileńskiego Regent Kazimierz Dauksza.

Roku 1822 miesiąca sierpnia 18 dnia Redakcyja może umieścić do Gazet Kuryera Litewskiego, poświadczam: Michał Sawicki Prezydent Ziemski Powiatu Wileńskiego.

U w i a d o m i e n i e.

3. Nauczyciel Litewsko-Wileńskiego Gimnazjum W. JP. Julian Suchodolski, wydaje dzieło jeograficzne, z przedmiotu swojego w kraju naszym pierwsze; mianowicie: *Opisanie Oceaniki*, czyli piątej części świata, podług P. Mulle-Brun, zastosowane do użycia powszechnego; jakowe dzieło już się drukuje i ukończone ma być w ciągu bieżącego roku. W celu przyspieszenia wydania tego ważnego dzieła, ogłasza się prenumerata. Cena egzemplarza po złotych pięć. Biletów dostać można w Wilnie u Nauczyciela szkoły wzajemnego uczenia W. JP. Daniela Szulca, od którego za wyściem z druku, egzemplarze najakuratniej dostawione będą.

Obserwacje meteorologiczne.	Czas obserwacji		Wysokość Barom.		Wys. Ther. Reau.		W i a t r y.		Odmiana w powiet.		
	dnia 21	średnia	27	cal. 6,36	lin.	+	13,66	stopni	Północ. Zachodni	Deszcz	
		dnia 22	średnia	27	— 9,3	—	+	12,41	—	Połud. Zachodni	Pochmurno
		dnia 23	godz. 5	27	— 8,7	—	+	10,	—	Południowy	Pogoda